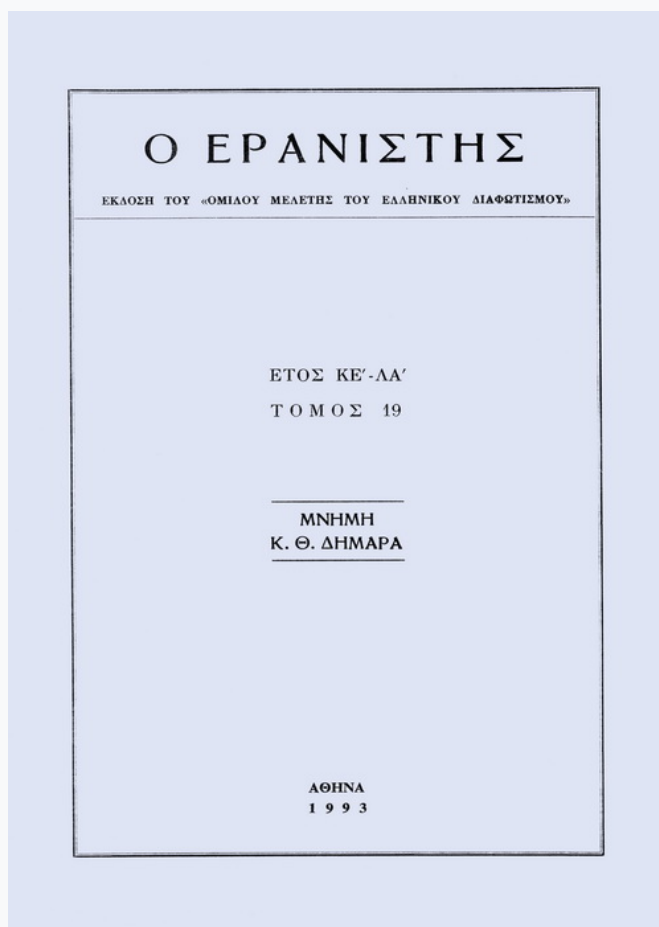

The Gleaner

Vol 19 (1993)

In Memoriam of C. Th. Dimaras

«Τα ελεεινά λείψανα» του Κούρζωνος

Κ. Γ. Πιτσάκης

doi: [10.12681/er.279](https://doi.org/10.12681/er.279)

To cite this article:

Πιτσάκης Κ. Γ. (1993). «Τα ελεεινά λείψανα» του Κούρζωνος. *The Gleaner*, 19, 347-348.
<https://doi.org/10.12681/er.279>

Είναι ἀσφαλῶς ὀρθότατη ἡ παρατήρηση τοῦ Δ. Γκίνη ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Δὲ Κιγάλλα εἶναι χρησιμότερο «μᾶλλον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἢ διὰ τὴν βιβλιογραφίαν».¹⁸ Εἶναι ἐξ ἄλλου γεγονός ὅτι ὁ Βρετός, καταρτίζοντας τὸν κατάλογο τῶν συγκεντρωμένων στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας βιβλίων, μπόρεσε νὰ δώσει περιγραφές σαφῶς πληρέστερες ἀπὸ τὶς περιγραφές τοῦ Δὲ Κιγάλλα. Ἀντίθετα ὁ πολυγραφότατος συντάκτης τοῦ «Σχεδιάσματος» θεώρησε ἀναγκαῖο ἀμέσως μετὰ τὴ δημοσίευσή του «Καταλόγου» τοῦ Βρετοῦ, νὰ παρουσιάσει τὴ δική του βιβλιογραφικὴ συναγωγή — τὶς ὅποιες σημειώσεις του — ἔστω καὶ μὲ ἀτελεῖς περιγραφές ἢ μὲ ἀβλεπτήματα. Ἐνα πρέπει νὰ θεωρηθεῖ βέβαιον: ὅτι ἡ καταγραφή στὸ «Σχεδιάσμα» 793 τίτλων βιβλίων, ἀπὸ τὰ ὅποια 200 περίπου δὲν γνωρίζει ὁ Βρετός, ἀποτελοῦσε ἀφετηρία καὶ ἐρέθισμα γιὰ συστηματικότερες βιβλιογραφικὰς ἐργασίας.

ΒΑΣ. ΒΑ. ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ

«ΤΑ ΕΛΕΕΙΝΑ ΛΕΙΨΑΝΑ» ΤΟΥ ΚΟΥΡΖΩΝΟΣ

ΜΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ *Τὸ Δέντρο* (4 (1987) τχ. 33-34, σ. 174-175) ἡ ἀνακοίνωση ἀπὸ τὸν Πέτρο Λεκαπηνὸ «ἐνὸς μικροῦ κειμένου» ποῦ βρῆκε μελετώντας μοναστηριακὸ κώδικα τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Τὸ κείμενο ἀποδίδεται σὲ ἀκάποιον Ἄγγλο περιηγητὴ ποῦ πέρασε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1837, τὸν Κούρζωνα («ἔτσι ἐξελληνισμένον ἀναφερόταν τὸ ὄνομά του»).

Στὴν πραγματικότητα πρόκειται, βέβαια, γιὰ ἓνα πολὺ γνωστὸ πρόσωπο καὶ ἓνα πολὺ γνωστὸ κείμενο. Ὁ ἐντιμότατος Robert Curzon, Jun., μετέπειτα 14ος βαρὼνος de la Zouche (1810-1873), ὑπῆρξε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο μέλη —μαζὶ μὲ τὸν sir F. Williams— τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν συνόρων Τουρκίας-Περσίας μὲ ἔδρα τὸ Ἐρζερούμ· τὶς ἐντυπώσεις του δημοσίευσε στὸ Λονδίνο τὸ 1854: *Armenia, a year at Erzeroom and on the frontiers of Russia, Turkey and Persia*. Προηγουμένως ὅμως (Λονδίνο 1848) εἶχε ἐκδώσει μὲ τὸν τίτλο *Visits to Monasteries of the Levant* τὴν ἀφήγηση τῆς περιήγησής του στὰ μοναστήρια τῆς Ἀνατολῆς (Αἴγυπτος 1833, Ἱεροσόλυμα καὶ Μονὴ Ἁγίου Σάββα, Μετέωρα, Ἅγιον Ὄρος — ὅπου ταξίδευσε πράγματι τὸ 1837). Τὸ βιβλίον εἶχε, στὴν ἐποχὴ του, σημαντικὴ ἐπιτυχία καὶ ἐπανεκδομένους ἐπανεκδόσεις, τουλάχιστον

18. Δ. Γκίνη - Β. Μέζα, ὁ.π., σ. vi-vii, ὅπου διατυπώνεται ἡ ἴδια ἀποψη καὶ γιὰ τὰ βιβλία τοῦ Γ. Ζαβίρα, *Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλληνικὸν Θέατρον*, τοῦ Κ. Σάθα, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία* καὶ γιὰ τὴ σειρά τῶν ἄρθρων τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, «Γραμματεία τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων», στὸν *Λόγιον Ἐρμη* τὸ 1811 καὶ τὸ 1812.

χιστον ανάμεσα στα έτη 1849-1916.¹ Και βέβαια τὸ κείμενο γιὰ «Τὰ ἔλαινα λείψανα» προέρχεται ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ (χρησιμοποιῶ τὴν ἔκδοση 1897: σ. 270-271).

Ἡ μὴ ταύτιση ὅμως τοῦ συντάκτη καὶ τῆς προέλευσης τοῦ κειμένου καθιστοῦσε προφανῶς ἀδύνατο καὶ νὰ ἐντοπισθεῖ ὅτι τὸ κείμενο αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ αὐτοῦσιο ἀπόσπασμα ἀπὸ μία γνωστὴ ἐπίσης καὶ δημοσιευμένη, βέβαια, ἑλληνικὴ μετάφραση ὁλόκληρου τοῦ μέρους τῆς ἀφήγησης τοῦ Curzon ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἐπίσκεψή του στὸ "Ἅγιον" Ὄρος. Εἶναι ἡ μετάφραση τοῦ ποιητῆ Ἰωάννου Καρασούτσα (1824-1873) ποὺ δημοσιεύθηκε μὲ τὸν τίτλο «Τὰ μοναστήρια τοῦ Ἄθωνος» στὸ περιοδικὸ *Ἡ Ἐυτέρπη*, τ. 3, τχ. 59 (1.2.1850), σ. 817-826, καὶ τχ. 60 (16.2.1850), σ. 841-847. Προηγεῖται σύντομο εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα τοῦ μεταφραστῆ ποιητῆ, καθόλου εὐνοϊκὸ γιὰ τὸν συγγραφέα, στὸ ἴδιο περίπου πνεῦμα μὲ τὸ σημερινὸ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα τοῦ Πέτρου Λεκαπηνοῦ στὸ περιοδικὸ *Τὸ Λέντρο*. Ἡ μετάφραση τοῦ Καρασούτσα εἶχε παρουσιασθεῖ σὲ εἰδικὸ μελέτημα τοῦ Π. Δ. Μαστροδημήτρη στὸν *Ἐρανιστή*.² Ἀπὸ τὴ δημοσιευμένη αὐτὴ μετάφραση (σ. 823-824) προέρχεται ἐπὶ λέξει τὸ ἀπόσπασμα τοῦ κώδικα τῆς Παντοκράτορος, τὸ ὁποῖο ἔτσι στερεῖται, ὡς μαρτυρία, ὁποιοδήποτε αὐτοτελοῦς ἐνδιαφέροντος: ἀπλῶς κάποιος ἐπιμελὴς γραφέας τῆς μονῆς θέλησε νὰ καταγράψει στὸν κώδικά της μίαν εἰδηση γιὰ τὴ βιβλιοθήκη της ποὺ εἶδε τὸ φῶς σὲ περιοδικὸ τῆς ἐποχῆς, ἀντιγράφοντας τὴν αὐτοῦσια.³

Κ. Γ. ΠΙΤΣΑΚΗΣ

1. Καὶ σὲ γερμανικὴ μετάφραση: *Besuch in den Klöstern der Levante*. Nach der dritten Auflage deutsch von Dr. U. U. W. Meissner, Λιψία 1851, ²1854. Γιὰ τὶς διαφορὰς ἀγγλικὰς ἐκδόσεις βλ. στὴν ἀθωνικὴ βιβλιογραφία τοῦ I. Doens, *Le Millénaire du Mont Athos*, II, Chevetogne 1964, σ. 411 ἀρ. 338 (πβ. ἀρ. 339 καὶ σ. 437 ἀρ. 889). Τελευταία ἀγγλικὴ ἔκδοση: 1955.

2. Π. Δ. Μαστροδημήτρη, «Οἱ μεταφράσεις τοῦ Καρασούτσα», *Ὁ Ἐρανιστής* 10 (1972-73), 130-141 (γιὰ τὴ μετάφραση ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ ἐδῶ: σ. 137 καὶ σημ. 28). Τώρα στὸν τόμο: Π. Δ. Μαστροδημήτρη, *Νεοελληνικά: Μελέτες καὶ Ἄρθρα*, Α', Ἀθήνα ²1984, σ. 115-138 (γιὰ τὴ μετάφραση ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ: σ. 132 καὶ σημ. 41). —Νέα μετάφραση τῆς ἀφήγησης: Ἰω. Ε. Ἀναστασίου, «Τὸ ταξίδι τοῦ Robert Curzon, Jun. στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1837», *Βυζαντινά* 11 (1982), 309-372. Στις σ. 369-371 «βιογραφικὰ» τοῦ συγγραφέα καὶ σύντομη παρουσίαση τοῦ κειμένου.

3. Τὸ σημεῖωμα αὐτὸ εἶχε τεθεῖ ὑπ' ὄψην τοῦ περιοδικοῦ ποὺ δημοσίευσε τὴν ἀνακοίνωση τοῦ Πέτρου Λεκαπηνοῦ, ἡ ἀποκατάσταση ὅμως ἐγίνε κατὰ ἀρκετὰ πενιχρὸ τρόπο.